

ساختمان و مسجد عالی شهید مطهری در سال ۱۲۵۸ هـ. ش (۱۲۹۶ هـ. ق) به فرمان میرزا حسین خان قزوینی ملقب به سپهسالار صدراعظم دوره ناصری (ناصرالدین شاه قاجار) که منصوب عدلیه ، وزارت خارجه و جنگ را برعهده داشت ، بنا شد .

این بنا به عنوان مسجد و مدرسه ناصری و در دوره ای به نام مسجد سلطانی، نامیده می شد. این بنا علاوه بر مسجد و مدرسه ناصری و سلطانی به نام مسجد و مدرسه سپهسالار نیز نامیده می شده است .

کتابخانه مدرسه که همزمان با بنای مدرسه، ساخت آن آغاز شده بود. به دلیل داشتن نسخ خطی بی نظیر اهمیت خاصی دارد . این کتابخانه هم اکنون دارای بیش از ۲۷۰۰ جلد کتاب سنگی و سربی و بیش از ۴۰۰۰ نسخه چاپ خطی می باشد .

در سال ۱۲۵۹ هـ. ش (۱۲۹۷ هـ. ق) علت فوت سپهسالار ساخت بنا متوقف شد و پس از حدود یک سال ، در سال ۱۲۶۰ هـ. ش (۱۲۹۸ هـ. ق) ساخت این بنای زیبا توسط برادر سپهسالار یعنی یحیی خان مشیرالدوله که از رجال دولت آن وقت بود به طور جدی ادامه یافت ولی او نیز قبل از اتمام این اثر تاریخ ماندگار و زیبا وفات یافت . پس از وی در زمان هر یک از نایب التولیه های مسجد و مدرسه ، بخشی از ساختمان و تزئینات آن تکمیل شد ، به طوری که هم اکنون این بنا یکی از زیبا ترین بناهای تاریخی در ایران اسلامی است و یکی از بهترین سبک های معماری در آن به کاررفته است . سپهسالار که ساخت مسجد را ۲ سال پیش از وفات خود آغاز کرده بود قصد داشت بنایی مستحکم بسازد و از این رو به هیچ وجه در صرف مال و تهیه وسایل و موجبات استحکام و حسن آن دریغ نکرد . پس از وفات سپهسالار سعی شد تا تولیت مسجد و مدرسه به اطرافیان سپهسالار داده شود. تا اینکه در سال ۱۲۹۱ هـ. ش (۱۳۳۰ هـ. ق) تا ۱۲۹۳ هـ. ش (۱۳۳۲ هـ. ق) آیت ا... سید حسن مدرس امور مدرسه را عهده دار گشت . پس از ایشان چند تن از علماء و رجال به تولیت مسجد و مدرسه منصوب شدند .

مدرسه سپهسالار (ناصری و سلطانی) برخلاف مدرسه ی دارالفنون که صرفاً علمی بود، بارویکرد تربیت کارشناسان اسلامی در علوم نقلی و عقلی بنا شد. اهداف این مدرسه شامل مواردی چون تربیت علماء و روحانیون اسلام شناس و تحقیق در رشته های گوناگون معارف اسلامی و نیز تبلیغ معارف اسلامی است .

پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۸ هـ. ش تولیت این مکان از طرف امام خمینی «رضوان علیه» به حضرت آیت ا... امامی کاشانی که از شاگردان برجسته ایشان بودند واگذار شد و نام آن به مدرسه عالی شهید مطهری تغییر یافت.